

א (א) אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר

א אלין פתגמיא די מליל משה עם כל ישראל בעברא דירדנא

תו"א אלה הדברים סוטה מא.

בעל הטורים

(א) אלה הדברים. רמז ג"פ. נאמר בסיני ונשנו באהל מועד ונשלשו בערבות מואב ועל כל מצוה ומצוה נכרתו י"ו בריתות בסיני וי"ו באהל מועד וי"ו בערבות מואב שהן מ"ח וכנגדן הזהיר מ"ח פעמים בתורה על ע"ג והזהיר מ"ח פעמים בתורה על הגר שבא לדבק בתורה שנכרתו עלי' מ"ח בריתות: בראשית ואלה ויקרא וידבר אלה. ס"ח בגימט' יראת זהו ראשית חכמה יראת ה' ובגימט' תורה. ר"ת של ה' חומשים ב' ו' ו' א' בגי' אהיה. וסוף האותיות של ה' חומשים מ' מ' י' ו' ל' בגי' הוא אלהינו זה וזהו ואת אחרונים אני הוא:

רש"י

(ב) אלה הדברים. לפי שהן דברי מוכחות א' אל כל ישראל. אילו הוכיח מקצתן, היו אלו (ספרי ב. 6), ומנה כאן כל המקומות שצדוק לומרם, אתם הייתם שומעים מנן עמרם שהכעיסו לפני המקום זהו, לפיכך אתם את ולא השיב אתם דבר מכך וכן, אילו היינו שם הדברים והזכירן צרמו, מפני כבודן של ישראל: היינו משיבין אותם, לכך כנסם כולם, ואמר להם

עיקר שפתי חכמים

א דה"ל וידבר משה אל כל גוי כמו בכל התורה כלה גם קשה למה הזכיר ברמז בעבר הירדן במדבר בערבה גוי ולא הגיד למו מה שנעשה שמה במקומות אלה. לכן פירש בשביל שהן דברי תוכחות כתיב אלה הדברים. וגם לא חפץ לגלות למו על עונם מה שעשו במקומות אלה לכן הזכיר רק ברמז ואע"ג הדוכתם בפ' שני' על עון המרגלים בפ' וכן בפ' עקב הדוכתם על מעשה עגל אבל להגיד למו כל עונם יחד גלוי לעין ואת לא חפץ:

לקוטי הלכות

- (A) (א) אלה הדברים אשר דבר משה - פירש"י לפי שהן דברי מוכחות וכו' לפיכך אתם את הדברים והזכירן צרמו מפני כבודן של ישראל. אף על פי שתוכחה הוא דבר גדול, ומפיל על כל אחד מישראל להוכיח את חברו, בשרואה בו שאינו מתנהג בשורה, כמו שכתוב (ויקרא יט): הוכח תוכיח את עמיתך, אף על פי כן לאו כל אדם ראוי להוכיח, כמו שאמר רבי עקיבא (ערכין טו): תמה אני, אם יש בדור הזה מי שיקול להוכיח. ואם רבי עקיבא אמר זאת בדורו, כל שכן בדור הזה של עקשו כי בשמהמוכיח אינו ראוי להוכיח, אזי לא די שאינו מועיל בתוכחתו, אף גם הוא מבאיש ריח של הנשמות השומעים תוכחתו, פי על ידי תוכחתו הוא מעורר הריח רע של המעשים רעים ומדות רעות של האנשים מוכיחם. כמו בשמנה איזה דבר שיש לו ריח שאינו טוב, כל זמן שאין מזוין אותו הדבר,
- (B) אין מרגישין הריח רע, אבל בשמתחילין להזיז אותו הדבר, אזי מעוררין הריח רע; כמו כן על ידי תוכחה של מי שאינו ראוי להוכיח, על ידי זה מזוין ומעוררין הריח רע של המעשים רעים ומדות רעות של האנשים שמוכיחם, ועל כן הוא מבאיש ריחם, ועל ידי זה הוא מחליש את הנשמות שלהם, ועל ידי זה נפסק השפע מפל העולמות התלויים באלו הנשמות. פי עקר יניקת הנשמה הוא מהריח, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות מג): מגין שמברכין על הריח שאמרו: כל הנשמה תהלל יה. איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו, ולא הגוף הוי אומר: זה הריח. ועל כן על ידי זה המוכיח, שהוא מבאיש ריחם, על ידי זה נחלשת הנשמה, שניקתה מהריח, וממילא נפסק השפע מפל העולמות התלויים בהם. אבל בשמהמוכיח ראוי להוכיח, אזי אדרבא, הוא מוסיף וגותן ריח טוב בהנשמות על ידי תוכחתו, פי

לקוטי הלכות

ולא כלו רחמיו לעולם, פי עם ה' תחסד
 והרבה עמו פדות וכו'. הפלל, שעקר התוכחה
 תהיה באפן שיחזק את עצמו שיוזב להתעורר
 לה' יתברך להתחיל מעתה להתקרב אליו
 יתברך ולא שיקלקל חס ושלום יותר על ידי
 תוכחתו שיפל חס ושלום יותר, שזה נמשך
 מחמת שנהלשת נשמתו וכו' פנ"ל. ותוכחה
 פזאת אין זוכין פי אם על ידי צדיקי הדור
 שהם בבחינת משה שזוכין לבחינת שיר של
 חסד. (אורח חיים - א הלכות ציצית הלכה ה' אות ו)

התוכחה צריכה להיות בבחינת התוכחה של
 משה, שהוכיח את ישראל על מעשה העגל,
 שעל ידי תוכחתו נתן בהם ריח טוב, בבחינת
 (שיר השירים א): נרדי נתן ריחו, הנאמר על
 מעשה העגל. עוב לא נאמר, אלא נתן, כמו
 שפרש רש"י שם וכמו שאמרו רבותינו זכרונם
 לברכה בגמרא (שבת פח:). פי על ידי תוכחה
 של משה על מעשה העגל הוסיף ונתן בהם
 ריח טוב, שהוא בחינת מזונא דנשמתא. פי
 עקר יניקת הנשמה היא מהריח, פי על ידי
 קול המוכיח שהוא ראוי, על ידי זה הוא
 גותן ריח טוב בתנשמות, שהוא בחינת מזונא
 דנשמתא. (לקוטי מוהר"ן תניינא ח אות א)

(H)

(S)

אלה הדברים אשר דבר משה - על פי
 הזכיר כל המקומות שהכעיסו לפניו כל
 המקומות דיקא פי בזה הזכיר להם זכות
 וחסד פי הוא קנים אל תדין את חברך עד
 שתגיע למקומו פי הוא זכה לאחז בכסא
 הכבוד בחינת מאחז פני כסא וכו' שעל ידי
 זה היה בבחינת מקומו של עולם (פמבאר
 בלקוטי מוהר"ן חלק ב - סימן א, עין שם). ועל פי ידע
 שכל אלו המקומות שהכעיסו בהם לפני
 המקום ברוד הוא המקומות בעצמן גרמו
 להם לחטא פי עברו במדבר מקום נחש
 שרף ועקרב וצמאון וכו' שהם מקום תקף
 הקלפות והסמרא אחרא פידוע והיו צריכים
 ללחם עם קלפות קשות ועצומות שהיו
 במקומות פאלו. וזה גרם להם שכמה פעמים
 לא יכלו לעמד בנסיון ונכשלו במה שנוכשלו
 וכמו שאמרו רבותינו ו"ל על פסוק וישב
 ישראל בשטים וכו' שהמקום גרם להם
 לחטא כמו שפתיב בזה הקדוש. ונמצא
 שבזה שהזכיר את המקומות דיקא שהכעיסו
 לפניו בזה המציא להם זכות בחינת הזכות
 של ראש השנה שהוא אל תדין את חברך
 עד שתגיע למקומו וכו' פנ"ל. וכן סובב
 והולך כל ספר דברים על קטב זה להזכיר

אלה הדברים אשר דבר משה - עקר
 התוכחה צריכה להיות בבחינת השיר של
 חסד, דהינו להטות כלפי חסד, שהוא בחינת
 'אומרה לאלקי בעודי הנאמר בדברי רבנו ז"ל
 (בסימן רפב) עין שם כל הענין, שצריך האדם
 למצא בעצמו איזה זכות ונקדה טובה, וכן
 פחברו, בבחינת (תהלים לו) ועוד מעט ואין רשע
 וכו', שעל ידי זה הוא נכנס באמת בכף זכות
 ויכול לזכות לתשובה. על פי כל מי שרוצה
 להוכיח אפלו את עצמו צריך לדקדק מאד
 שלא יפיל את עצמו חס ושלום יותר על ידי
 תוכחתו, שלא יחליש את דעתו ונשמתו
 על ידי שזכר את מעשיו הרעים עד שיוכל
 לפל לגמרי חס ושלום. על פי צריך לדקדק
 להטות כלפי חסד לחפש למצא בעצמו על
 כל פנים איזה נקדות טובות, והתוכחה תהיה
 בדרך חסד, לחזק את עצמו בה' יתברך ולבטח
 ברחמיו העצומים שיש אצלו חסד כזה שגם
 כל מעשיו הרעים יכולין להתהפך לזכיות
 אפלו אם הרבה לפשע מאד מאד ימים ושנים
 הרבה, אף על פי כן חסדי ה' פי לא תמנו

(S)